

DÔVODOVÁ SPRÁVA

A. Všeobecná časť

Návrh zákona o ochrane ovzdušia a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „návrh zákona“) predkladá do legislatívneho procesu Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky na základe plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na mesiace jún až december 2021.

Kvalita ovzdušia významnou mierou ovplyvňuje zdravie ľudí ako aj stav ekosystémov. Svedčia o tom aj aktualizované odporúčania Svetovej zdravotníckej organizácie, ktoré sprísnila doterajšie hodnoty koncentrácií znečisťujúcich látok do ovzdušia vo vzťahu k zdravotnému riziku.

Doterajší právny rámec ochrany ovzdušia, zákon č. 137/2010 Z. z. o ovzduší v znení neskorších predpisov (ďalej len “zákon o ovzduší”), už dnes neposkytuje dostatočnú odozvu na aktuálne výzvy ochrany ovzdušia.

Slovenská republika čelí žalobe zo strany Európskej komisie za prekročenie limitnej hodnoty pre častice PM₁₀ v dvoch zónach a jednej aglomerácii a tiež za neprijatie primeraných opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia (v zónach: Banskobystrický kraj a Košický kraj a aglomerácii Košice).

Hlavným cieľom návrhu zákona je zabezpečenie a udržanie dobrej kvality ovzdušia, zavedenie politík a opatrení z Národného programu znižovania emisií do roku 2030 a tiež priemet politík z Programového vyhlásenia vlády 2021 do právnej úpravy. Ďalšie zmeny vychádzajú zo skúseností získaných doterajšou aplikačnou praxou.

Právna úprava návrhu zákona sleduje tri hlavné línie:

- kvalitu ovzdušia - ustanovením prípustnej úrovne znečistenia ovzdušia a nástrojmi na jej zlepšenie,
- zníženie celkových emisií - ustanovením národných záväzkov znižovania emisií a prijatím politík a opatrení na ich dodržanie, a
- obmedzovanie emisií na zdroji – ustanovením emisných požiadaviek pre stacionárne zdroje znečisťovania ovzdušia a tiež ustanovením požiadaviek na kvalitu vybraných výrobkov ako sú palivá alebo regulované výrobky.

Navrhovaná zmena právnej úpravy zahŕňa viacero nových nástrojov a prvkov:

Zavádza sa osobitné povoľovanie stacionárnych zdrojov znečisťovania ovzdušia, v ktorom budú určené rozhodujúce podmienky prevádzky zdroja vrátane emisných limitov. Absencia komplexného povolenia v súčasnosti je príčinou nejednoznačného uplatňovania požiadaviek na limitovanie emisií a ich monitorovanie. Pre jestvujúce zdroje sa na získanie povolenia ustanovuje prechodné obdobie.

Ustanovuje sa regulácia vybraných osobitných činností, ak sú vykonávané samostatne a nie sú spojené so stacionárnym zdrojom. Takéto činnosti nebudú potrebovať individuálne povolenie, avšak budú musieť spĺňať ustanovené záväzné podmienky vykonávania danej činnosti. Porušenie týchto podmienok bude sankcionované.

Návrhom zákona sa odstraňuje transpozičný deficit zo Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2010/75/EÚ z 24. novembra 2010 o priemyselných emisiách (integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania životného prostredia) (prepracované znenie) týkajúci sa požiadavky na odbornú spôsobilosť na prevádzkovanie spaľovne odpadov a zariadenia na spoluspaľovanie odpadov.

Vzhľadom na potrebu zavedenia efektívnejšieho riadenia kvality ovzdušia je potrebné zabezpečiť väčšiu angažovanosť na úrovni okresných úradov v sídle kraja ako orgánu zodpovedného za riadenie kvality ovzdušia, informovania verejnosti a tiež každoročný verejný

odpočet plnenia opatrení z programov na zlepšenie kvality ovzdušia. Návrhom zákona budú posilnené kompetencie samospráv na regionálnej a miestnej úrovni, vrátane možnosti vypracovania miestnych programov na zlepšenie kvality ovzdušia. Obce budú mať právomoc všeobecne záväzným nariadením obmedziť prevádzkovanie vybraných malých zdrojov znečisťovania ovzdušia, zakázať vybrané osobitné činnosti na svojom území, napríklad domáce údenie uprostred obce alebo prijať rôzne opatrenia na obmedzenie cestnej dopravy.

Slovenská republika má problém s kvalitou ovzdušia najmä v dôsledku znečistenia ovzdušia pochádzajúceho z vykurovania domácností tuhým palivom. Z tohto dôvodu sa zavádzajú kontroly malých spaľovacích zariadení na tuhé palivá a kvapalné palivá na základe podnetu, ktoré bude vykonávať inšpekcia, obec alebo nimi poverená osoba s odbornou spôsobilosťou. Kontroly na základe podnetu budú spojené s odobraním vzorky popola alebo steru z komína na analýzu. Porušenie zákazu spaľovania odpadov fyzickou osobou bude riešené ako priestupok.

V snahe znížiť administratívne zaťaženie podnikateľov návrh zákona rieši opatrenia na zlepšenie podnikateľského prostredia podľa zákona č. 198/2020 Z. z. ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšovaním podnikateľského prostredia zasiahnutým opatreniami na zamedzenie šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19, (tzv.: „podnikateľské kilečko“), napríklad vypustením resp. presunutím povinnosti prevádzkovateľa oznamovať oprávnené technické činnosti a predkladať správy z meraní povolujuúcemu orgánu.

Návrhom zákona sa vytvára aj priestor na reguláciu a obmedzovanie zápachu, ktorý bude riešený vykonávacím predpisom.

Keďže znečistenie ovzdušia má významy vplyv na zdravie obyvateľstva je žiaduce, aby sa orgány verejného zdravotníctva spolupodieľali na politikách a opatreniach na zníženie emisií a vyhodnocovali vplyvy znečistenia ovzdušia na verejné zdravie, ako napr. v Českej republike. Na základe tohto dôvodu sú Ministerstvo zdravotníctva SR a Úrad verejného zdravotníctva SR navrhnuté ako spolupracujúce orgány.

Návrhom zákona sa ďalej upravuje zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov v ktorom sa upravujú správne poplatky v oblasti ochrany ovzdušia, zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, zákon č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 541/2004 Z. z. o mierovom využívaní jadrovej energie (atómový zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, v ktorom sú navrhnuté viaceré zmeny, nakoľko spracovanie odpadov na tuhé druhotné palivá a ich používanie neprineslo očakávaný pozitívny environmentálny efekt, skôr naopak.

Návrh zákona spolu so svojimi vykonávacími predpismi rieši transpozíciu 11 smerníc Európskej únie do právneho poriadku Slovenskej republiky.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky a ostatnými právnymi predpismi. Návrh zákona je v súlade s medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná, najmä s protokolmi vydanými k Dohovoru EHK OSN o diaľkovom znečisťovaní ovzdušia prechádzajúcom hranicami štátov.

Návrh zákona bude mať pozitívny a negatívny vplyv na rozpočet verejnej správy, podnikateľské prostredie a sociálne vplyvy, pozitívny vplyv na životné prostredie a informatizáciu spoločnosti a nebude mať vplyv na služby verejnej správy pre občana a ani na manželstvo, rodičovstvo a rodinu.